

بلوچی لہزنانکء گدار نویسیء ربیت

محمد شریف میر * لیکچرار شعبہ بلوچی، جامعہ تربت

نادیہ بلوچ ** ریسرچ اسکالر (ایم فل، بلوچی) شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان

ڈاکٹر عبدالحلیم صادق *** اسٹنٹ پروفیسر، شعبہ براہوئی، جامعہ بلوچستان

وحید رزاق **** سینئر ریسرچ آفیسر، بلوچستان اسٹڈی سینٹر

Abstract:

A thorough study of Balochi manuscript informs us that it is not so old, while it had been started with the British rule in Balochistan. according to some Baloch prose writers, the oldest manuscripts belongs to "Bahram Shah Jamal" and "Otman Kalmati" and said that these manuscripts are available in the British museum library London, but till today no one was successful to prove the availability of the above mentioned manuscripts, so that we consider the manuscript of Kamalan Khan Gichki as first manuscript of Balochi prose, and research proved it that after one hundred and forty three years of "Kamalan Khan Gichki,s" manuscript,the first Balochi novel "NAZUK" had been written by Sayyad Zahoor Shah Hashumi, but novel writing and publishing trend in balochi tiliterature was very slow at the beging stage,only eight novel had been published during thirty six years after the hashmi,s novel "NAZUK",but after 2002 a new trend has been started and during these thirteen years more then eighty novel had been written and published.

This paper illustrates the different stages of Balochi prose and the tradition of novel writing in Balochi

literature.

بلوچی لہزنانک ۽ ہما تہر کہ مروچی یک ہدے ۽ محکم بوتگ انت یازیات نبشتہ بوتگ ۽ انت نوزدہ صد شست ۽ ہفت ۽ سال ۽ وڈے ناں وڈے ۽ گندگ ۽ کایت۔ چوش کہ نبشتانک، چاچ، بتل، گوشتن، آزمانک، کسمانک، شرگداری ۽ دگہ بازیے، ہما تہر کہ مارا گندگ ۽ نیت انت آگدار انت۔

اگاں دگنیاء حاصیل وڈا انگریزی لوزانک ۽ بچاراں گڈا گدار ساری تر ۽ گندگ ۽ کیت انت ۽ آزمانک اچ آئی ۽ رند، بلے بلوچی لہزنانک ۽ تہا آزمانک ساری انت ۽ گدار اچ آئی ۽ رند تر انت۔ وہدے بلوچی تاک ”اومان“ کہ در کیت انت گوں آئی ۽ در آہگ ۽ بلوچی آزمانک بندات بیت انت، ۽ تاں انون ۽ یک شل ۽ گوں جوانیں وڈے ۽ نبشتہ بوتگ ۽ انت۔ وہدیکہ بلوچی و تسراچیں گدار ۽ ابل بلوچی ۽ اولی رجانک گدار (1967) ۽ قسط واری ماہتا کاں چاپ ۽ شنگ بیت انت۔

بلوچی ۽ اولی رجانک گدار ۽ بابت ۽ ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ وتی پٹ ۽ پولی کتاب ۽ نبشتہ کنت کہ۔

”پیر مرد ۽ زر“ ہفتگی تاک ”نوکیس دور“ ۽ اے جہل ۽ شمارہانی تہا و ہد و ہد ۽ سراچھاپ ۽ شنگ بوتگ انت۔

1۔ نوکیں دور، 8 جون 1967، تاکدیم، 8

2۔ نوکیں دور، 16 جون 1967، تاکدیم، 2

3۔ نوکیں دور، 16 جولائی، 1967، تاکدیم، 2

4۔ نوکیں دور، 24 جولائی، 1967، تاکدیم، 2

5۔ نوکیں دور، یکم اگست 1967، تاکدیم، 2

6۔ نوکیں دور، یکم ستمبر 1967، تاکدیم، 2“ (1)

بلوچی ردانک ۽ سپر ۽ بابت ۽ گپ ۽ تران کنان ۽ ہے رجانک گدار ۽ بابت ۽ طاہر حکیم بلوچ وتی یک نبشتانک ۽ نبشتہ کنت

کہ۔

”الس ۽ چہ پد (1967) ۽ بابو عبدالکریم شورش ۽ ہفتگی تاک ”نوکیں دور“ ۽ چاپ ۽ شنگ بنا کت۔ اے تاک ہم پہ بلوچی ردانک ۽ یک دگ لبرائنکی بنجہے بیت کہ ایشی ۽ تاکد میاں بلوچی ۽ اولی رجانک ہمنگوے ۽ ”The old man and sea“ بزاں ”پیر مرد ۽ زر“ کہ ایشی ۽ رجانکار غوث بخش صابر انت، نوکیں دور ۽ جون (1967) داں ستمبر ۽ تاکد میاں چاپ ۽ شنگ بیت انت“ (2)

اے گپ ۽ مول ۽ مراد ایش انت کہ بلوچی گدار ۽ بندات گوں رجانک گدار ۽ بیت انت ۽ آہم کتابی دروشم ۽ ناں بلکیں قسط واری ہفتگی تاک ۽ چھاپ ۽ شنگ بیت انت۔ بلے اے بابت ۽ دگ یک ہبرے گندگ ۽ کئیت انت کہ اے یک سنجیدگیں جہدے نہ انت، آچوش کہ مردم یک گدارے رجانک کنگ ۽ واہگ دار انت، بلے رجانکار ۽ ہے گدار نہ دیستگ ۽ ہانکان ۽ کہ آ رجانک کنگ ۽ انت آ ”میگزین“ ۽ ناسر جمیں رنگ ۽ چاپ ۽ شنگ بیت۔

واجہ غوث بخش صابر ۽ ہا و ہداں ہمنگوے ۽ ہے گدار قسط واری چاپ بوٹگ ۽ ”میگزین“ ۽ دیستگ گدا آئی ۽ ہے نا سر جمیں گدار ۽ رجانک کر تگ ۽ نوکیں دور ۽ چاپ کناہینگ، ہے گپ ۽ آوتی یک گند ۽ مندے ۽ تہاوت راست ۽ پک کنت۔

”بلشافہ“ انٹرویو ۽ شوندا ۽ ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ وتی کتاب بلوچی قصہ لبرائنک ۽ تہا نبشتہ کنت کہ۔

غوث بخش صابر ۽ شنگ انت کہ ترجمہ ۽ و ہد ۽ آئی ۽ اے ناول کتابی دروشم ۽ نہ دیستگ بلکن ۽ ہا و ہد ۽ اخبارے ۽ تہا قسط واری چاپ بوٹگ کہ من ہما پیا ایشرار جینتگ کہ اے سرجم ہم نہ انت“ (3)

غوث بخش صابر ۽ ہے ناسر جم ۽ لا شعوری جہد بلوچی گدار ۽ بنداتی جہد انت۔ ہے جہد ۽ پدا بند کہ بازیں نبشتہ کار ہم اردو ۽ انگریزی ۽ گدارانی رجانک ۽ نیمگ ۽ وتی دگوشی ۽ گور کن انت، کہ اچ آئی ۽ بلوچی گدار ۽ رجانکی بہر ۽ تہا شاہگانی کئیت انت۔

بلوچی ردانک ۽ سپر دیم ۽ جنزان بیت انت، کہ ہے مز نیں پند ۽ برگ ۽ پد سال (1976) ۽ مارا ”نازک“ چاپ ۽ شنگی دروشم ۽ گندگ ۽ کئیت انت، اے بلوچی لبرائنک ۽ اولی گدار سید ظہور شاہ ہاشمی ۽ جہدانی برورد انت۔ اگاں دور ۽ باری ۽ و ہد ۽ پاس

۽ رد ۽ بچاراں گڈا اؤلی ردانکی دز نبشت کہ دست کپنگ آواجہ کمالان خان گنجی نیگ انت ۽ آئی ۽ رس ۽ درگت ۽ زیات پٹ ۽ پوکارانی تپاک انت کہ آسال (1872) انت، گڈا حساب ۽ داد ۽ ردا یک صد ۽ چل ۽ سئ (143) سال ۽ پد بلوچی لبرزانک ۽ اؤلی گدار ”نازک“ ۽ دروشم ۽ گندگ ۽ کیت انت۔

یک حساب ۽ چارگ بیت تہ اے گنگ بیت کہ ”نازک“ ہم شعوری حساب ۽ گدار ۽ جہت ۽ نبیگ نہ بوتگ، بازیں و ہد ۽ پد سید ۽ وتی رم امبار کہ چارنگ انت گڈا آئی ۽ دل ۽ یک واہگ ۽ پاد اتک ۽ کہ ہمارم کہ آئی ۽ نبشتہ کرتگ داستان یا کتہ ۽ دروشم ۽ گڈا آئی ۽ رادیم ۽ براں ۽ دگ دروشم ۽ دیاں، ہے دگ دروشم ۽ دیگ ”نازک“ ۽ دیم ۽ آہگ انت۔

ہے بابت ۽ سید ہاشمی وت نازک ۽ ”پیشنگال“ ۽ نبشتہ کنت کہ۔

”ماں ”رم امبار“ ۽ یکے ”نازک“ ات، اے بیست تاکد میانی آزمانک یا داستانے ات کہ سال (1958) یا (1959) ۽ نبشتگ ات ۽ انوں (1969) (ات، چہ دہ (10) سال ۽ دراجیں مدت ۽ رند کہ من پد ۽ یک چمے چارت، گوش ۽ زاناں دل ۽ یک دوستی یے پہ ایشی ۽ چست بوت ۽ لوٹ اتوں کہ کمیں ایشی ۽ دراج تر ۽ مستر بکناں“ (4)

سید ۽ جند ۽ گپ ۽ تراناں چہ پدر انت کہ آئی ۽ بند ات ۽ اے پگر نہ کرتگ کہ ایشی ۽ آیک گدار ۽ دروشم ۽ دنت۔ آ وت گوشنگ ۽ انت کہ یک آزمانک یا داستانے، بلے و ہدے کہ آ (1969) ۽ ایشی ۽ چاریت گڈا آئی ۽ دل ۽ ہے نبشتہ ۽ رگدار ۽ دروشم ۽ دیگ ۽ حب ۽ واہگ باہند کت ۽ آہے نبشتہ ۽ در ۽ بھرائی بابت ۽ پگر کنت ۽ آہان ۽ ردوم ۽ دیگ ۽ جہد ۽ گوں دلگوش بیت انت۔ ہے بابت ۽ سید وت نبشتہ کنت کہ۔

”ندوں دست ۽ ات ۽ ایشی ۽ در ۽ بھر ۽ بھرگاں ردوم زیراں کت، رند ۽ کہ پھک نبیسوں کرت، چاراں دانکہ جھدوں بے مز نہ انت۔ دل ۽ ماں بلوچی ندرکاری ۽ نوکیں کتکاری یے ۽ اومان کرتگ ات، کہ وتی من ۽ پہ آپرے سر بوتگ ات“ (5)

سید ہاشمی ۽ ہمارنگ ۽ کہ رم سال (1959) یا (1958) ۽ نبشتگ ات، آئی ۽ تہارند ۽ گیشی مہ کرتیں بلکیں مروچی اے گدار ۽ دروشم ۽ دیم ۽ نہ انگ ات ۽ بلوچی ۽ اؤلی گدار لیگ نہ بوتگ ات۔ ”نازک“ ۽ بلوچی ۽ اؤلی گدار لیگان

۽ اے ہم شنگ بوت کنت کہ دست کپتنگیں اوڻی دست نبشت ”لفظ بلوچی“ ۽ یک صد ۽ چل ۽ سسے سال ۽ پد بلوچی ۽ اوڻی گدار ”نازک“ دیم ۽ کئیت انت۔

بلوچی گدار سال 1976 تا سال 1989

بلوچی ۽ اوڻی گدار بزاں ”نازک“ ۽ چاپ ۽ شنگ بوئنگ ۽ پد بلوچی گدار اوشت ۽ آماج بیت انت۔ اگاں بلوچی ۽ اوڻی گدار ۽ چاپ ۽ شنگ بوئنگ ۽ سال ۽ بچاریں ۽ پد اوہمی گدار ”نل ۽ توار“ ۽ چاپ ۽ شنگ بوئنگ ۽ سال ۽ بچاریں گدار اے نیام ۽ یازده سال ۽ پند (گیپ) ۽ گندگ ۽ کیت انت۔ بزاں ”نازک“ ۽ چاپ ۽ شنگ بوئنگ ۽ یازده سال ۽ پد بلوچی لہزنانک ۽ دوہمی گدار ”نل ۽ توار“ ۽ چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ ہے نیام ۽ دگہ یک گدار ۽ چہ اوگانستان ۽ ”سوب“ ۽ نام ۽ ہم چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ اے گدار ۽ نبشتہ کارواجہ عبدالستار پردلی انت۔ اے گدار بلوچی ۽ نبشتہ انت بلے ایشی ۽ دروشم چو پشتو ۽ انت۔ پداہے گدار ۽ سراسال ۽ چاپ ۽ شنگی ادارگ ۽ نام ہم پشتوراہبند ۽ انت ہے خاطر اوئنگ ۽ سرپد بوئنگ ۽ کمیں اڈاندودی بیت انت۔ ہے نیام ۽ ہم جان رضاء گدار ”جہد ۽ کاروان“ ۽ نام ۽ ہم چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ نل ۽ توار ۽ جہد ۽ کاروان ۽ نیام ۽ ہم یک سال ۽ (گیپ) دوری است انت، اگاں بنداتی سینزده سالانی گداراں سال ۽ حساب ۽ بچاراں گداراں سماکپیت کہ سسے سال، دو ماہ ۽ پنج روج ۽ سراسالوں یک گدار ۽ چاپ ۽ شنگ بیت انت، بلوچی گدار ۽ گام ہنچو کنٹ انت کہ ماہ ۽ سراسال، سال ۽ سراسالوں بلکیں سسے سال ۽ پد گدار چاپ بیت انت۔

بلوچی گدار ۽ بندات (1976) ۽ بگرتاں سال (1989) ۽، اے نیام ۽ وهد ۽ پاس سینزده (13) سال انت۔ ہے سینزده سالانی گدار ایوک ۽ چار انت ۽ ہماگدار نویس کہ ہے بنداتی سینزده سالانی سپر ۽ گون انت وتی یکیں تجربت ۽ پد گدار ۽ پڑ ۽ چہ بیگواہ باں۔ سید ۽ ابید (کہ آبیرون بوت) ایندگہ سیں گدار نویساں سک بازار کرت کرتگ ات بلے آہاں بس یک تجربت ۽ کرت ۽ پد گدار ۽ پڑ ۽ چہ بیگواہ بوتان۔

بلوچی گدار ۽ بنداتی سینزده سالانی گدار، آہانی نبشتہ کارانی نام، چاپ بوئنگ ۽ سال ۽ چاپ ۽ شنگی ادارگانی نام جہل ۽ ٹیل ۽ دروشم ۽ داتگ انت۔

نمبر شمار	گدار ۽ نام	نبشتہ کار ۽ نام	سال	چھاپ کار
1	نازک	سید ظہور شاہ ہاشمی	1976	ندکار چھاپ ۽ شنگ کراچی

2	نل ۽ توار	فقیر محمد عنبر	1987	لبزناتکی سرچنگ تربت
3	سوب	عبدالستار پردلی	---	---
4	جهد ۽ کاروان	مہم جان رضا	1989	---

بلوچی گدار سال 1980 تا سال 2002

بنداتی چاریں گداراں پد ہم بلوچی گدار ۽ گام ترندنہ بوتنت بلکیں ہما اتنت کہ بنداتی سینزده سالان اتنت۔ اگاں بنداتی سینزده سالان پد اندگہ سینزده سال بزاں (1980) بگرتاں (2002) ۽ حساب ۽ داد ۽ بکنیس گدا اے سینزده سالانی نیام ۽ ہم بلوچی ۽ چاپ ۽ شنگ بو تگیں گدار چار (4) انت۔ نوکیں نام بلوچی گدار ۽ پڑ ۽ ہوار بنت ۽ کو ہنن نام گار ۽ بیگواہ۔ نوکیں نامانی تہا، منیر احمد بادینی، غنی پرواز ۽ حاجی خدا بخش بزدار ہوار بنت۔ اے سینزده سالانی نیام ۽ اوٹی نوکیں ہبرے ایش بیت انت کہ بزدار علاقہ آل چہ یک گدارے دیم ۽ کنیت انت۔ دگہ یک ہبرے ایش بیت انت کہ رختانی دگ ۽ چہ منیر احمد بادینی گدار نویسگ ۽ بندات کنت۔ سیسی ۽ مستریں ہبر ایش بیت انت کہ منیر احمد بادینی ۽ دو گدار ہے سالانی نیام ۽ چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ ہے سالانی نیام ۽ ایوک ۽ سنے گدار نویس دیم ۽ کیت انت کہ اچ ہمیشان یکے واجہ حاجی خدا بخش بزدار گوں وتی یکیں گدار ۽ تجرت ۽ آو وکیں سالان بیگواہ بیت انت۔

نوں اگاں بنداتی سینزده سال ۽ آئی ۽ چہ پد ۽ سینزده سالان ہوار بکنیس بزاں بیست ۽ شش سالانی چاپ ۽ شنگ بو تگیں بلوچی گداراں بچاریں گدا اے آسر ۽ سرہیں کہ بیست ۽ شش سالانی نیام ۽ ایوک ۽ ہشت (8) گدار چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ اگاں یک برے پد اہے حساب ۽ داد ۽ سالانی حساب ۽ بچاریں گدا اسما کپیت کہ سنے سال، دو ماہ ۽ پنج روج ۽ سرانوں یک گدارے چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ منیر احمد بادینی ہما گدار نویس انت کہ ہے سینزده سالانی نیام ۽ آئی ۽ دو گدار چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ آبلوچی گدار ۽ کاروان ۽ سال (1993) ۽ گوں وتی اوٹی گدار ”ریکانی تل ۽ ہلکے“ ۽ کیت ۽ ہوار بیت انت۔ منیر احمد بادینی ۽ دگہ یک جو انیس ہبرے ایش بیت انت کہ بلوچی گدار ۽ کاروان ۽ ہوار بو تگ ۽ پد آ بیگواہ نہ بیت انت۔ بلکیں تاں مروچی ۽ آہے کاروان ۽ گوں انت۔ اے سالانی درستاں چہ براہدار تریں ہبر ایش بیت انت کہ ہے سینزده سالانی نیام ۽ چار گدار چاپ ۽ شنگ بیت انت ۽ ہر چاریں گداراں بلوچی اکیڈمی کو نٹہ چاپ ۽ شنگ کنت۔

ہے سینزدہ سالانی گدار، آہانی نبشتہ کارانی نام، چاپ بوئنگ ء سال ء چاپ ء شنگی ادار گانی نام جہل ء ٹیبل ء دروشم ء

داتگ انت۔

نمبر شمار	گدار ء نام	نبشتہ کار ء نام	سال	چھاپ کار
1	ریکانی تل ء ہلکے	منیر احمد بادینی	1993	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
2	بلے کہ ماہ بکپیت	منیر احمد بادینی	1996	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
3	مہر ء ہوشام	غنی پرواز	2000	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
4	چیزغ	حاجی خدا بخش بزدار	2001	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

بلوچی گدار سال 2003 تا سال 2015

بلوچی گدار نویسی ء تہا ترندی (2002) ء پدکیت انت۔ سال (2002) ء بگرتاں (2015) ء بلوچی گدار ء سپر ء بازیں گدار نویسیے کیت ء ہوار بیت انت۔ بلے درستاں چہ جواں تریں ہبرایش بیت انت کہ دو گدار نویس کہ بلوچی گدار ء دوہمی سینزدہ سالانی نیام ء کاہنت ء بلوچی گدار ء سپر ء ہوار بنت، آگدار ء پڑ ء یل نہ دینت بلکیں یک شل ء نبشتہ کناں بنت۔ منیر احمد بادینی کہ آئی ء اولی گدار ”ریکانی تل ء ہلکے“ سال (1993) ء بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگ ء چاپ ء شنگ بیت انت۔ آوت ء گوں گدار ء ہنچو بندوک کنت کہ آئی ء جہداں چہ بلوچی گدار سرچکار بیت انت۔ دوہمی نام غنی پرواز نیگ انت، کہ آوتی اولی گدار ”مہر ء ہوشام“ کہ سال (2000) ء بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگ ء چاپ ء شنگ بیت انت، اے سپر ء کیت ء ہوار بیت انت۔ بلے آئی ء گام چہ منیر احمد بادینی ء گاماں سست ء نزور تر بنت۔ اے نیام ء آئی ء دگہ دو گدار چاپ ء شنگ بیت انت کہ اچ ہمیشاں یک ء ”شپ جتیں راہی“ انت کہ سال (2007) ء چاپ ء شنگ بیت انت ء دگہ یک گدار ء ”مہر ء ہمراہی“ ء نام ء سال (2011) ہم چاپ ء شنگ بیت۔

اگاں چوش بگشیں کہ (2002) بگرتاں (2015) ء اے سینزدہ سالانی تہا بلوچی گدار ء تہا ایوک ء منیر احمد بادینی گندگ ء کیت انت، گڈا اے گپ ردنہ بیت انت، پرچہ کہ اے نیام ء منیر احمد بادینی ء کم ء گیشن شست (60) گدار چاپ ء شنگ بوتگ۔ منیر احمد بادینی اے سالانی نیام ء بلوچی گدار ء تہا یک آشوب ءے کاریت، آ بازیں بن گپاں ہوار بازیں تکنیک آں ہم بلوچی گدار ء تہا پچار کنا نینیت، کہ آمیر احمد بادینی ء چہ ساری گندگ ء نیانت۔ ایشاں ابید منیر احمد بادینی بلوچی ء اولی گدار

نویس انت کہ آ بلوچی گدار ۽ تہا ”ٹرائیالوجی“ نبشتہ کنت کہ آ ”شمال ۽ گلین بازار“ ۽ نام ۽ سئے بہر آں ”بلان انت سگہ لعلانی“، ”جو ریس جاورانی زوراکي“ ۽ ”ناز بوانی ہزار بو“ ۽ نام ۽ چاپ ۽ شنگ بیت انت۔

منیر احمد بادینی ۽ غنی پرواز ۽ ابید اے سینزده سالانی نیام ۽ دگہ دونام ہم دیم ۽ کیت انت کہ آہانی ہم دو، دو گدار چاپ ۽ چنگ بنت۔ ہے گدار نویساں چہ یکے اسلم نگرانی انت کہ تاں انون ۽ آئی ۽ دو گدار ”کہر آماچیں گداں“ ۽ ”گلمات“ سال (2011) ۽ سال (2013) ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ انت۔ دگہ یک نام ۽ ظاہر دیدار نیگ انت کہ تاں انون ۽ آئی ۽ ہم دو گدار ”حانی“ ۽ ”بیل“ ۽ نام ۽ سال (2010) ۽ (2014) ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ انت۔

ایشاں ابید دگہ بازیں نبشتہ کارے ۽ ہم یک یک گدارے نبشتہ کنان ۽ گدار نویگ ۽ ہم تجربت کرتگ کہ آہانی تہا ڈاکٹر فضل خالق ۽ ”ہر ساعت چکاس“ اسلم دوستین ۽ ”سو نکال“ ”نزیر ناصر“ ”اگر بیچ“ ڈاکٹر حنیف شریف ۽ ”چگردیل انت“ مولا بخش بہار ۽ ”ترانگانی در“ عارف وفا مندی ۽ ”بیلیں بیچ“ ۽ ثار احمد ۽ ”شق“ ہوار انت۔

ہے سینزده سالانی براں سال (2002) ۽ بگر تاں (2015) ۽ نیام ۽ منیر احمد بادینی ۽ گداراں ابید دوازده گدار نبشتہ کنگ بوتگ۔ ہے گدار، آہانی نبشتہ کارانی نام، چاپ بوتگ ۽ سال ۽ چاپ ۽ شنگی ادار گانی نام جہل ۽ ٹیل ۽ دروشم ۽ جہل ۽ داتگ انت۔

نمبر شمار	گدار ۽ نام	نبشتہ کار ۽ نام	سال	چھاپ کار
1	ہر ساعت چکاس	ڈاکٹر فضل خالق	2005	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
2	شپ جتیں راہی	غنی پرواز	2007	بلوچستان اکیڈمی تربت
3	سو نکال	ڈاکٹر اسلم دوستین	2007	گام پبلی کیشن گوادر
4	اگر بیچ	نزیر ناصر	2009	بام پبلی کیشن مسقط
5	چگردیل انت	ڈاکٹر حنیف شریف	2010	ساربان شنگار تربت
6	حانی	ظاہر دیدار	2010	گام پبلی کیشن گوادر
7	کہر آماچیں گداں	اسلم نگرانی	2011	آتار پبلی کیشن کراچی

محمد شریف میر، ڈوگہ		بلوچی لبرائنک ۽ گدار نویسی ۽ ربیت	
8	مہر ۽ ہمراہی	غنی پرواز	2011
9	گلمات	اسلم تگرانی	2013
10	ترانگانی در	مولابخش بہار	2013
11	یلیس بچ	عارف وفا مندی	2014
12	بیل	ظاہر دیدار	2014
13	ٹن	نثار احمد	2015
		زبان بحرین	

ہے سینزدہ سالانی نیام ۽ منیر احمد بادی ۽ نبشتہ کر تگیں گدارانی کساس ہمینکس وڈیت کہ اگاں بلوچی ۽ بنداتی گدار ”نازک“ ۽ بگر تاں گڈی گدار کہ چاپ ۽ شنگ بیت انت، درستان یک نیگ ۽ کنناں بلے انگہ منیر احمد بادی ۽ گدارانی نیم ۽ ہم نہ بنت۔ بلوچی لبرائنک ۽ منیر احمد بادی ۽ گداراں ابید تاں انون ۽ کم ۽ گیسن ہژدہ گدار نویگ بوتگ کہ آہانی تہا غنی پرواز ۽ سے، اسلم تگرانی ۽ دو، ظاہر دیدار ۽ دو، حنیف شریف، سید ہاشمی، مہم جان رضا، فقیر محمد عنبر، ستار پردلی، نثار احمد، عارف وفا مندی، مولابخش بہار، ڈاکٹر فضل خالق، اسلم دوستین ۽ نذر ناصر ۽ یک یک گدارے ہوار انت۔ ہے ہبر ۽ چہ اندازگ جنگ بوت کنت کہ دو یادو ۽ چہ زیات گدار نبشتہ کنوکانی کساس سک کم انت۔ حساب ۽ داد ۽ ردایازدہ ہنچیں نبشتہ کار انت کہ آہاں بس گدار ۽ یک تجربت ۽ کر تگ ۽ پدا گدار ۽ پڑ ۽ چہ بیگواہ بوتگ انت۔

جہل ۽ منیر احمد بادی ۽ گدارانی لڑاتگ کہ اچ ایشی ۽ اندازگ جنگ بوت کنت کہ آچون گوں کمٹنٹ ۽ بندو کی ۽ یک شل ۽ بلوچی ۽ گدار نبشتہ کنگ ۽ انت۔

نمبر شمار	کتاب ۽ نام	نبشتہ کار	چاپ کار	سال
1	ریکانی تل ۽ ہلکے	منیر احمد بادی	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ	1993
2	بلے کہ ماہ بکپیت	منیر احمد بادی	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ	1996
3	بلان انت سکہ لعلانی (شال ۽ گلین بازار۔ اولی بہر)	منیر احمد بادی نیو کالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ		2008

4	قرنائی کہریں ڈکھ	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2009
5	دلجم کہ آزندگ انت	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2009
6	ایش تئی زمین، تئی آزمان	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2009
7	میریء برج درانت	منیر احمد بادینی	پائلٹ ایجوکیشن پروڈکشن لاہور 2009
8	جوریں جاوارانی زوراک (شال ء گلیں بازار۔ دوہمی بہر)	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2009

کوئٹہ 2009

9	نازبوانی ہزار بو (شال ء گلیں بازار۔ سیمی بہر)	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2009
10	اے زند ترابرازیت	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2009
11	ہزاریں قرنائی وادار	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
12	پنچھی پہنات	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
13	بل ء کہ شپ توار بخت	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
14	ہزاریں منزلانی پند	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
15	اسپیتیں اسپ ء سخ کن	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
16	تہاریانی پسگ	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
17	جہی بے جہی	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
18	پیل گوشانی مرانیں نسل	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
19	چیف پروٹو کول آفیسر ء اومان	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2010
20	صبا ء ہر کس زانت	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ 2011

	بلوچی لہزائکء گدار نویسیء ربیت	محمد شریف میرء دگہ	
21	من ہاک، تو ہم ہاک	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
22	عیش گوں سراں لیبے نہ انت	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
23	صدء سئی روچانی دیار	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
24	منء چش مگر اوبراس	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
25	بکن کہ تو بہو	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
26	چپیء بیچ نامے نیست	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
27	پود گلیء بیلی	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
28	چلتنء ساہگ دراج انت بیلاں	منیر احمد بادینی	گام پبلی کیشن گوادر
29	جی ہما دورء جی ہما باری	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
30	من مراں یا کہ تو بمر	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
31	چارمی وارء زندگانی	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
32	چہ سیمسراں آدم دراہ بہوش انت	منیر احمد بادینی	گام پبلی کیشن گوادر
33	شپانکء گرک	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
34	نپس کشنیں ساعت	منیر احمد بادینی	گام پبلی کیشن گوادر
35	کایاں تو ارچہ در گنیبء	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
36	کس کثت نہ کس باء دات	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
37	بیاوزند بیاوا امریکہ	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ
38	مرکء جاواراں مہر	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ

2011	گام پہلی کیشن گوادر	منیر احمد بادینی	واہگانی ساہ کنڈن	39
2011	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	سیاہیں گدان ہمزازباں	40
2012	سچکان پہلی کیشن گوادر	منیر احمد بادینی	سیمسرانی ساہگ	41
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	مئے وتی دورانہ آگدہ زیر	42
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	منی نمڈیاں بن دے	43
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	جمیرٹی، روکپت	44
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	دل آرا میں ڈکھ	45
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	منی اے زندتئی اوست	46
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	پر بیانی پارت	47
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	سگ، سرگوست	48
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	حون، گوانک	49
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	بے بندری عیسیٰ نہ انت	50
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	ہماپتن تاکیں درچکانی بن	51
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	بانور	52
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	شپ، چم	53
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	ازل تاں ابدچپ	54
2012	نیو کالج پہلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	منیر احمد بادینی	امشپی برپ رچکیت	55
2012	فیصل بکس ہاؤس کوئٹہ	منیر احمد بادینی	زمانگ سازیں موسمانی تبد	56

57	سر بالگ ۽ سر شیوگ	منیر احمد بادینی	فیصل بکس ہاوس کوئٹہ	2013
58	بہشت ۽ دوزہ	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن آرچر روڈ کوئٹہ	2013
59	ہار ۽ خیس ہار	منیر احمد بادینی	گل خان نصیر چئیر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ	2014
60	شاہ کاڑیس شاری	منیر احمد بادینی	نیوکالج پبلی کیشن لاہور	2014

آسمر: Conclusion

بلوچی گدار اینکس کو بہن نہ انت چوش کہ آئی ۽ کش ۽ کرے زبانی گدار انت، سال 1967 ۽ اوٹی بلوچی رجانک گدار قسط واری ہفتگی تاک نوکیں دور ۽ چاپ ۽ شنگ بیت انت۔ غوث بخش صابر ۽ ہے رجانکی جہد ۽ پد سال 1976 اوٹی بلوچی گدار ”نازک“ ۽ نام ۽ سید ہاشمی ۽ جہدانی برورد ۽ دروشم ۽ دیم ۽ کیت انت۔ بلوچی گدار ۽ کم ۽ گیسن سئی ۽ نہہ، چل سال ۽ سفر برتگ بلے گدار ۽ گام سک سست انت، تاں اے وهد ۽ گدار ۽ پڑ ۽ درستاں چہ زیات منیر احمد بادینی ۽ نبشتہ کرتگ کہ، کم ۽ گیسن شست گدار چاپ ۽ شنگ بوتگ انت۔ منیر احمد بادینی ۽ کساس بلوچی گدار ۽ پڑ ۽ ہمک بن گپ ۽ ہمک بتکنیک ۽ تجربت کرتگ ۽ بلوچی گدار ۽ راہاسند ۽ حد ۽ برتگ کہ اینکس کمیں وهد ۽ چچ کس ۽ گمان ہم نہ بوتگ۔ منیر احمد بادینی ۽ ابید پروفیسر غنی پرواز ہم بلوچی گدار ۽ پڑ ۽ دوہمی نام انت کہ آئی ۽ سے گدار تاں انون ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ۔ ایٹی ۽ ابید اسلم تگرانی ۽ ظاہر دیدار ۽ دو گدار چاپ ۽ شنگ بوتگ انت۔ ایندگہ ہرچی کہ گدار نویسی است انت آہان ایوک ۽ یک یک تجربت ۽ کنان ۽ وتی گدار نویسیگ ۽ شوق پیلہ کرتگ۔

شوندات

- 1- بلوچ، ڈاکٹر عبدالصبور، بلوچی قصہ لہزائیک، کونٹہ، بلوچی اکیڈمی، 2013، تاکدیم، 282
- 2- بلوچ، طاہر حکیم، بلوچی ردائیک ء نوکیں سفر، کونٹہ، بلوچی لہزائیک دیوان، 2013، تاکدیم، 152
- 3- بلوچ، ڈاکٹر عبدالصبور، بلوچی قصہ لہزائیک، کونٹہ، بلوچی اکیڈمی، 2013، تاکدیم، 281
- 4- ہاشمی، سید، نازک، کراچی، نندکار چاپ شنگ، 1976، تاکدیم، 4
- 5- ہمیش، تاکدیم، 4